

TUND (VÕI KAKS) ENNE TUNDI

Lastetöö tegijate stardipäev Tartus 22.9.2019

Koostanud Titta Hämäläinen

Lähteküsimused: Kuidas valida Piibli tekst? Kuidas siduda tekst ja selle sõum laste igapäevaeluga? Kuidas panna paika tunni eesmärgid? Kuidas kaasata lapsi tunni läbiviimisesse?

Pühapäevakool on laste jumalateenistus. Jumalateenistuse osad on kogunemine, kellade helistamine, algustervitus, piht (= palun vabandust / mis vaevab?), armukuulutus (= Jumala armastuse kuulutamine), tänu ja ülistus, Piibli lugemine, usutunnistus (= usust rääkimine / tunnistamine), Piibli sõna seletamine, palve (= Jumalaga rääkimine), laul ja muusika, armulaud (= väga lihtsustatud kujul märgib seda ppk:s söögiosadus, kuid armulaua kogu spetsiifika polegi vast ppk teema), õnnistamine. Kui hakata mõtlema, siis pühapäevakoolis on enamus – kui mitte kõik osad esindatud, vähemalt päris tihti. Mõistagi lastepäraselt ja lastele arusaadavas vormis. Mõni osa võib olla teise osa sisse peidetud või siis tulla välja vestluse käigus.

Eesmärgid koguduse lastetöös on

1. Suhe Jumalaga
2. Osadus
3. Piibli tundmine

Lisaks sellele võime oma eesmärgiks pidada, et lapsel tekib tunne, et ta on koguduse oluline osa ja et jumalateenistus saaks lapsele tuttavaks. Vähemalt niimoodi, et kui ta teenistusele tuleb, ta tunneb mõned osad ära (Piibli teksti lugamine, Meie Isa palve jne).

Võiks öelda, et pühapäevakoolis sõna saab lihaks – veidi teises tähenduses, kui oleme harjunud seda mõistma: Pühapäevakoolis usk, mis on abstraktne asi, saab konkreetseks koguduse usulises elus ja õpetaja käitumises, milles ilmneb või on näha usaldus Jumala vastu. Ja usk ongi usaldus.

KUIDAS LÄHENEDA PIIBLI TEKSTILE?

Kui hakkad Piibli tekstiga tegelema, kõigepealt palveta. Siis loe tekst läbi.

Pane kirja kõik võimalikud küsimused ja mõtted, mis sul teksti lugedes tekkivad. Võid mõelda ka sellele, mis küsimused lastel võivad tekkida (kuigi

lapsed on väga ettearvamatud :)). Nendest lähtuvalt vali üks põhiline vaatenurk, millest hakkad tekstile lähenema ja seda käsitlema NB! Ära üldse üritagi teksti lõpuni lahti seletada või kõiki mõtteid ja küsimusi välja tuua. Piisab ühest põhilisest mõttest, millega võid siduda maksimum kaks väiksemat. Päris palju määrab ära ka laste vanus ja see, kui tuttavad nad üldiselt Piibliga on.

Siis hakka sõnastama tunni eesmäärke.

Küsi:

1. Miks ma seda teemat oma tunnis käsitlen?
2. Mida see tund peaks lastele andma? Teadmised? Hoiakud? Väärtushinnangud?
3. Mida see räägib Jumalast? Inimesest? Elamisest siin maailmas?

Tunni jaoks piisab kahest eesmärgist. Alusta sõnastamist "Laps oskab... / mõistab. / avastab... / õpib..."

TUNNI ÜLESEHITUS:

1. Kogunemine: Kui vähegi võimalik, võta tulijad isiklikult ja rahulikult, rõõmsalt vastu. Igal lapsel on õigus tunda, et temast on rõõmu.
2. Sättimine: Enamus asju on õpetaja juba ette ära sättinud, kuid näiteks altari valmis panemine või sellele viimase lihvi andmine on hea teha koos. Võite panna altarile liturgilise värvi (linik, kangas või salvrätt on hea), Piibli, risti ja küünla. Keegi lastest võib süüdata küünla, teine teha Piibli lahti ja kolmas helistada kella või trianglit.
3. Alguspalve: Õpetaja võib alustada nii, et ta teeb ristimärgi ja ütleb Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel. (Rist on Jeesuse märk, ja see näitab et Jeesus on meie keskel).
4. Mingi aeg tunnis võiks olla selline, et igaüks saab midagi öelda. Vastata mõnele küsimusele möödunud nädala kohta või rääkida veidi, kuidas tal läheb. Siis saab igaühe hääl kuuldavaks vähemalt korra. See võib olla alguses, aga mõni teine aeg tunnis võib ka sobida.
5. Laul (kui ppks on kombeks laulda, võiks siin olla mõni laste lemmiklaul või alati sama alguslaul. Näiteks Tulge tulge Jumala juurde vms.)
6. Sissejuhatus teemasse: Alusta asjast, mis on teemaga seonduv, ja samas lastele tuttav nende igapäevasest elust. Küsi küsimusi ja arutage, või tehke mõni mäng. Sissejuhatus eesmärgiks on viia lapsed teema lainele ja aidata luua seoseid, kui te jõuate Piibli tekstini. Piibliteksti tähenduseni jõudmisel on tavaliselt hea põhimõte "tuntult tundmatule", ehk mõelda, kuidas piibliteksti sõnum võiks peegelduda lapse igapäevases elus ja alustada sellest, enne kui Piibliteksti loetakse.

7. Piibli tekst. Sõltuvalt tekstist on väga palju variante, kuidas kirjakohta lastele tutvustada. See võib olla näidend, flannelode või nukkude või legode või piltide abil jutustamine, filmi vaatamine jne. Soovitan siiski iga kord – kas või selle osa lõpus – lugeda tekst korra kas lastepiiblist või "päris" Piiblist ette. Kui lapsed oskavad lugeda, võid paluda neil ise lugeda teistele ette. Nüüd saad viidata sellele igapäevaelu teemale, millest just rääkisite ja aidata lastel luua seoseid. Sõltuvalt laste vanusest on hea, kui lapsed saavad veel ise jutustada läbi kuulnud loo – kas mängides nukkude või flannelodega, arutades või näiteks joonistades.
8. Kui teil on kombeks õppida kuldsalmi, on hea siduda salm liigutustega. Siis jääb see paremini meelde.
9. Laul – kui teil on kombeks laulda. Siinkohal oleks hea olla laul, mis kannab Piiblilooga sama sõnumit.
10. Mäng või meisterdus. Kinnistav tegevus on hea ehk mäng, meisterdus või tööleht kannab ka tunni teemat. Suht harva on aega mõlemaks – aga tegevust peab tunnis olema. Kui teil on võimalused olemas ja piisavalt aega, võib tunnis ka küpsetada midagi.
11. Palve. Julgusta lapsi palvetama ise – kas või ütlema ühe inimese, kelle eest ta tahab täna palvetada. Ja siis palvetad ise. Aga võibolla millalgi mõni laps tahab ise palvetada? Võid ka küsida iga lapse käest, kas tal on muresid või palvesoove - või hoopis tänupõhjus, ja siis ise palvetad nende eest. Oluline on, et laps tunneb et palve puudutab ka teda, et tema asjadest räägitakse Jumalale. Kui tundub hea ja loomulik, võid ka lõpus õnnistada teid – kas või nii, et "Jeesus õnnistagu meid".
12. Tänamine ühise hetke eest ja küünla puhumine ja / või muud lõpurituaalid, näiteks kleepsud kohal käimise tabelisse vms. Saada lapsed ära selle arusaamisega, et nad on ka järgmisel korral oodatud.

Mõned mõtted:

Kui lapsed oskavad juba lugeda, anna neile Piibel kätte ja luba ise lugeda kirjakoht ette.

Vaheta tegevust umbes iga 10 minuti järel.

Ära sunni lapsi liiga kaua istuma

Ära ehita liiga palju eelmise tunni peale, välja arvatud siis kui rühm on kogu aeg sama. Siis võid alustada tundi sellega, et meenutate, mis eelmine kord õpiti.

Tee ajaline plaan enda jaoks, kuidas jaotad aja erinevate tegevuste vahel.

Kui sul on vähe aega, ära ürita panna tundi liiga palju erinevaid tegevusi. Tee kas või viie sõrme pühapäevakool:

1. Tere tulemast! Alustamine Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel.
2. Laste lemmiklaul
3. Päeva teksti lugemine ja selle läbi mängimine koos

4. Teemakohane laul
5. Muredest ja rõõmudest rääkimine ja nendest palve tegemine. Palves võib olla ka väike vaikne hetk. Lõppu Meie Isa palve ja õnnistussõnad NB! Täna lõpuks üksteist toreda hetke eest.

Näidistund:

Kirjakoht: Matteuse 22:34 – 40

Tunni eesmärgid:

1. Laps mõistab, et armastus on rohkem otsus kui tunne.
2. Laps mõistab, et ta saab näidata armastust lihtsate tegude kaudu.
3. Laps teab, et Jumal hoolib temast.

✕ Kogunemine

✕ Sättimine: Altari valmis seadmine: Piibel lahti, küünal põlema

✕ Algus: Triangli helistamine, Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel ja alguspalve

✕ Ring, kus igaüks ütleb oma nime ja ütleb, mingi asja või juhtumi, mis on teda möödunud nädala jooksul rõõmsaks teinud.

✕ Laul "Tulge tulge Jumala juurde"

✕ Sissejuhatus: Kas sinu vanemad on õpetanud sulle mingisuguseid käitumisreegleid? Või põhimõtteid eluks, kuidas oleks tark tegutseda? (Nagu näiteks: käed tuleb pesta enne sööki. Teisi ei tohi kiusata jne). Kas nendest on mõni selline, mis on kõige olulisem? Või on need kõik ühtemoodi tähtsad? Arutelu.

✕ Mis on kristlaste elu juhised? 10 käsku. Kui need on lastele tuttavad või lausa seinapeal kuskil, võib nendele viidata. Muidu võib lihtsalt öelda, et Piiblis on selliseid käsked, mida Jumal on inimestele andnud. Lisainfo: Jeesuse ajal juutidel oli väga palju käsked ja keelde. Kokku 613. Kõik olid nende meelest tähtsad. 10 käsu seadus oli üks nendest. Juutide meelest oli väga tähtis, et ✕ inimesed tegid asjad reeglite järgi. Jeesus oli enim ka arutanud nendega seda seaduse teemat. Vaatame ühte sellist lugu:

✕ Jutusta Mt 12:9 – 14 kas nukkude, flanelode või slaididega. Lihtsalt jutusta oma sõnadega.

✕ Küsi lastelt: Kas teil tekkis küsimusi? Mis teid imestama pani selles lood? Miks Jeesus tegi selle inimese terveks? Kui sina oleks Jeesus, kas sa oleks samamoodi teinud? Kas selles loos on armastust? Kus kohas? Kuidas sellest aru saada?

✘ Mäng: Mängu eesmärgiks on otsida armastusest juhitud käitumist. Näitle olukordi, kus midagi juhtub ja palu lastel näidata, milline on armastav käitumine selles olukorras, ja mis ei ole. Näide: Näitle, et saad näpule või jalale haiget. Kui sul on võtta keegi abiline, saate koos näidata erinevaid olukordi: üks kiusab teist ja kiusatav nutab, ühel on kommi ja teisele ei paku jne. Siis lapsed peavad näitama, mis on õige ja armastav käitumine. Kui lapsed on väikesed, võite näidelda erinevaid viise, kuidas teise valule reageerida (või ka röömule – üks olukord võib olla ju see, et üks saab midagi head ja teine siis kas röömustab temaga või kadestab) ja lapsed näitavad pöidlaga, kas oli armastust (pöial püsti) või mitte (pöial alla).

(Kui lapsed on suuremad, võib rääkida ka sellest, et mõnikord teise armastamine võib nõuda reeglite rikkumist. Nagu näiteks: Koolis kell heliseb, vahetund on läbi. Aga keegi jääb õue nutma, ta on näiteks haiget saanud. Kas sa lähed tema juurde ja uurid, milles on asi – või lähed sisse, et iga hinna eest tundi jõuda?)

✘ Laul: Kellele, kellele ulatan oma käe

✘ Loe lõpuks ette Matteuse 22:34 – 40.

✘ Küsi: Keda Jeesus käsib armastada?

✘ Jätke koos meelde: armasta Jumalat (kõigepealt käed rinnale südame peale, siis näidake näpuga taeva poole), ligimest ehk teisi inimesi (käed südame peale ja näidake näpuga teiste poole) ja iseennast (käed rinnale ja näidake näpuga enda poole).

✘ Teiste armastamisest me juba rääkisime, aga mis tähendab Jumala armastamine?

Näiteks: Oleme tänulikud Jumalale ja usaldame Teda igas olukorras. (Tähtis küsimus: mis on usaldus?)

✘ Meisterdus: Võite meisterdada kaardid koguduse eakatele, kes ei jaks enam kirikusse tulla. Õpetaja saadab kaardid eakatele.

✘ Palve: Küsi, kas lastel on rööme, mille eest tänada, või muresid, millest Jumalale rääkida. Või on keegi, kelle eest palvetada? Õpetaja paned kirja või jätab meelde. Hea on, kui palves saab olla väike vaikus – aga alati see ei ole võimalik. Lõpus loetakse koos Meie Isa palve.

✘ Tänamine ja küünla ära puhumine ja altaril oleva Piibli kinni panemine.

KUIDAS VALIDA PIIBLILUGU?

Kui sa ise koostad pühapäevakooli aastakava ja mõtled, milliseid piiblilugusid valida, võib järgnevalt sulle abi olla. Allpool on välja toodud sellised kesksed mõtted, mida iga inimene võiks saada Jumala kohta teada:

1.IGAÜKS ON JUMALA LOODUD JA SELLENA VÄÄRTUSLIK

- Jumal on loonud meid oma näo järgi.
- Loomises inimesed loodi võrdseteks. Erinevateks, kuid samaväärseteks.
- 1. Moos. 1 – 2
- Meie väärtus ei tule tegudest või saavutustest, vaid sellest, et oleme Jumala loodud ja lunastatud
- Meie identiteet kristlastena on Jumala lapse identiteet
- Jumal tunneb meid nimepidi ja kutsub nimepidi

2.JUMAL ON HEA

- Jumal armastab meid. Ta on loonud meid selleks, et meid armastada.
- Psalm 106:1
- Jumal tahab anda meile head
- Jumalale lähevad meie asjad korda
- Püha Vaim on antud meile lohutajaks, julgustajaks ja kaitsjaks
- Jeesus ja lapsed
- Abba – Isa
- Joonas

3.JUMALA USTAVUS ON KINDEL JALGEALUNE

- Jumal ei hülga mitte kunagi seda, kes Tema poole hüüab.
- Matt. 28:20b
- Psalm 100:5
- Luuka 15: 1 – 10
- Taaniel
- Taavet
- Eelija
- Joh. 15:15, Jeesus on kindel sõber

4.JUMAL KUULEB PALVEID

- Jeesus julgustab paluma ja mitte muretsema
- Matt. 7: 7 – 11
- Matt. 6:25 - 34
- Luuka 11:1 – 13
- Matt. 14: 22 – 33
- Jes. 30:19

5.INIMENE ON PATUNE JA EKSIB

- 1. Moos. 3 (ja peaaegu kõik sellele järgnevad lood)
- Maailma katkisuus on patu tagajärg
- Joonas
- Noa
- Taavet

6.PATUNE VAJAB ARMU

- Südametunnistus on sellepärast et meid juhtida ning näidata, millal oleme eksinud.
- Kui südametunnistus annab märku, on kõige parem asjad Jumalale ausalt ära rääkida
- 10 käsku
- Tõde teeb vabaks
- Joonas

7.JUMAL ANNAB KAHETSEJALE ARMU

- Patt ei ole enam lahendamata olukord
- Jeesus on meie lunastaja patu, surma ja kuradi küüsis
- Luuka 15
- Matt. 18:21 – 35
- Jeesus ja inimesed

8.ARMU LEIDNUD SAAB ANDA KA TEISTELE ANDEKS

- Matt. 18:21 – 35
- Andeks palumine ja andmine on ravi haavale, mitte plaaster
- Paulus
- Meie Isa palve

9.ELU JA SURM ON JUMALA KÄTES

- On kergendus, et me kõike ei tea
- Jumal on Jumal kõige üle
- Mark. 6:45 – 52
- Psalmid
- Iiob

10.KRISTLASE ÜLESANNE ON TEHA HEAD

- KULDNE REEGEL: Matt. 7:12
- ARMASTUSE KAKSIKÄSK: Mark. 12:29 – 31
- Matt. 5:13 – 16
- Kes tahab olla suurim, olgu kõikide teenija
- Teod räägivad rohkem kui sõnad
- Julgus ujuda vastuvoolu

Lihtne kokkuvõtte:

- 1. – 4. Me oleme hea ja ustava Jumala lapsed. Jumal kuuleb meid ja Temaga saab suhelda
- 5. – 8. Me eksime ja vajame armu. Jumal annab andeks. Ta ootab, et me anname ka teistele andeks.
- 9. Meie elupäevad on Jumala käes
- 10. Meie kutsumus on teha head ja näidata selle läbi Jumala headust

Punktid 1 – 4 peaksid kuidagi välja tulema igas pühapäevakoolitunnis. Juhul, kui üks laps tuleb ainult ühe korra elus pühapäevakoolitundi, siis ta peaks seal saama kuulda, et Jumal on hea ja ustav ja hoolib lapsest, et lapse ja kõikide inimeste elu läheb Jumalale korda.

Kui räägid lastele ülestõusmispühade sundmusi, räägi alati Jeesuse surmast ja ülestõusmisest koos. Reeglina alla 10 aastased ei pruugi üldse veel mõista Jeesuse ristisurma ja ülestõusmise tähendust ja seost meie endiga. See ei tähenda, et ülestõusmispühadest ei tohiks nendega rääkida – lihtsalt ära muretse liiga palju, kui lunastuse mõiste jääb veidi häguseks veel.